

УДК 371.124:37.017.92(477)

Л. А. ПАВЛЕНКО

старший викладач

КЗ “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти”

Запорізької обласної ради

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У статті розглянуто особливості впровадження інноваційних підходів до розвитку творчого потенціалу вчителя, його готовність до сприйняття й засвоєння нових педагогічних технологій і їх застосування в початково-виховному процесі в умовах нестабільності.

Наразі актуальною є проблема модернізації вітчизняної освіти (професійної підготовки та освіти протягом усього життя педагогічних працівників), що відбувається на тлі інтенсивних соціальних перетворень.

Педагогічна творчість – це завжди пошук нового як для себе (пошук нестандартних рішень педагогічних завдань), так і для інших (створення нових оригінальних підходів, окремих прийомів, які збагачують набутий педагогічний досвід).

Ключові слова: *творчість, творчий потенціал, педагогічна технологія, інноваційні підходи, інноваційний процес, педагогічна майстерня, майстер-клас, педагогічна творчість, новатор, новаторський підхід.*

Сучасна освіта, й особливо загальноосвітня школа, під впливом науково-технічного прогресу та інформаційного буму вже тривалий час перебувають у стані неперервного організаційного реформування та переосмислення усталених психолого-педагогічних цінностей.

Наразі актуальною є проблема модернізації української освіти (професійної підготовки та освіти протягом усього життя педагогічних працівників), що відбувається на тлі інтенсивних соціальних перетворень. Модернізація освіти висуває нові вимоги до фахівців будь-якої галузі: здатність виявляти й аналізувати проблеми, самостійно визначати шляхи їх вирішення, досягати якісних результатів в умовах нестабільності й невизначеності, надаючи пріоритетного значення таким особистісним якостям, як уміння творчо працювати, прагнення до саморозвитку, розкриття своїх здібностей та можливостей, творчій самореалізації.

Мета статті – висвітлити особливості впровадження інноваційних підходів до розвитку творчого потенціалу вчителя в умовах нестабільності.

Проаналізувавши наукову літературу з питання розвитку творчого потенціалу вчителя, стверджуємо, що значним поштовхом для розвитку творчого потенціалу вчителя стали Закони України “Про загальну середню освіту” [1], “Про освіту” [2] та “Про інноваційну діяльність” [3].

У Законі України “Про освіту” зазначено, що освіта – основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального та економічного розвитку суспільства й держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагаченого на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями, а здійснити це може творчий учитель, педагогічна діяльність якого спрямована на самореалізацію свого творчого потенціалу, і який є головною дійовою особою будь-яких перетворень у системі освіти, особливо в сучасних умовах економічної та політичної нестабільності.

Реалізація творчого потенціалу, залучення особистості в творчу діяльність пов'язані з механізмом внутрішньої активності суб'єкта, його творчою активністю, яка є основою вияву всіх потенційних сил людини. Вона ґрунтується на спроможності здійснювати внутрішні можливості (цілі, наміри, задуми), тобто здатності самореалізуватися [4, с. 22].

На думку О. Кривильова, фундаментом творчої активності вчителя є комплекс творчих здібностей, а рушійною силою – мотивація, яка характеризується постійною спрямованістю вчителя на оволодіння новими способами та прийомами професійної діяльності на вдосконалення з колегами, учнями, на творчу самореалізацію.

Професіоналізація педагога й входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, провідну роль у якому відіграє його налаштованість на самовдосконалення, самоосвіту, саморозвиток, без чого неможливе забезпечення нової якості освіти.

В умовах нестабільності суспільства вчитель має бути готовим до нових підходів у сприйнятті й засвоєнні нових педагогічних технологій та їх застосування в початково-виховному процесі, тобто до інноваційної педагогічної діяльності. Майстерність учителя, його фаховий рівень, технологічна та інноваційна культура, а, відповідно, й ефективність навчально-виховного процесу залежить від уміння правильно визначити та оптимально поєднати можливості й переваги педагогічних інновацій.

Сучасний учитель має розв'язувати завдання, що потребують серйозних педагогічних зусиль.

Освоєння нового змісту навчальних програм, нових форм і методів викладання, пошуки ефективних шляхів виховання, реалізація гуманістичної парадигми, необхідність враховувати швидкі зміни в суспільстві та інформаційному просторі предмета, що викладається, – все це під силу лише професійно компетентному й творчо працюючому вчителю.

Творчий потенціал невичерпний, з роками він може розвиватися та збагачуватися відповідно до умов життєдіяльності особистості, її цілей, уявлень, прагнень. Важливою умовою розвитку творчого потенціалу вчителя є творчий стиль життя.

Ми визначаємо творчий потенціал як особистісну структуру, що є основою реалізації вчителя як суб'єкта творчої педагогічної діяльності, ви-

ражається інтеграцією ціннісного, когнітивного й діяльнісного компонентів.

Суттєвим елементом ціннісного компонента творчого потенціалу особистості вчителя є, на нашу думку, наявність ідеалів і образів-орієнтирів у житті й професії. Те й інше стимулює процеси життєвого й професійного самовдосконалення, самоактуалізації, самореалізації.

Когнітивний компонент відображає багатоплановість знання, що сприяє розумінню й реалізації на практиці творчої суті педагогічної діяльності.

Діяльнісний компонент творчого потенціалу вчителя забезпечує прояв інших потенційних творчих особливостей його особистості, сприяє творчій організації ним навчального процесу.

Державна програма відродження освіти передбачає необхідність створення й упровадження нових прогресивних технологій в навчально-виховний процес, тому вчителю відводять провідну роль у втіленні інновацій. Але ефективність упровадження інноваційних підходів у навчально-виховний процес можлива за умов організації підготовки як тих, хто навчається, так і тих, хто навчає.

Педагогічна творчість реалізується на двох рівнях:

1. Творчість у широкому розумінні. Виявляється вона у відкритті нового для себе, тобто виявленні педагогом варіативних нестандартних способів розв'язання завдань. На цьому рівні відбувається перехід від алгоритмізованих, стереотипних прийомів до суб'єктивно нових.

2. Творчість у вузькому розумінні. Суттю її є новаторство.

У творчих педагогів краще розуміння себе, висока самоповага, адекватна самооцінка, сильний зв'язок між такими підструктурами самосвідомості, як знання про себе, ставлення до себе, задоволеність своєю професійною діяльністю. Але творчий, конструктивний педагог не обов'язково є педагогом з високим інноваційним потенціалом. Інтерес до новацій може співіснувати зі спрямованістю не на розвиток вихованця, а на інші зовнішні цілі: підвищення престижу в очах адміністрації, колег, батьків вихованців, задоволеність від володіння "модними" методиками. Це означає, що особистісна центрація педагога може спрямовуватися в різні сфери.

Під впливом інноваційних процесів поступово змінюється структура освітньої системи: відмирають застарілі громіздкі педагогічні системи й виникають нові. Відбуваються зміни в структурі та реалізації різноманітних управлінських схем педагогічної діяльності, яка є насамперед творчою за характером і змістом.

Розвитку творчого потенціалу вчителя сприяє створення альтернативних шкіл, розширення поля вибору варіантів педагогічної діяльності.

Сьогодні в школі є чимало інноваційних програм, авторських технологій, альтернативних підручників, науково-методичних посібників тощо. У навчально-виховному процесі використовують сучасні мультимедійні технології.

Створюються організаційно-педагогічні умови, які узаконюють педагогічну творчість і спрямовують її на зв'язок із педагогічною наукою.

Стимулом для розвитку творчого потенціалу стала зміна структури позашкільного та шкільного управління. У сучасній школі почали працювати психологи, соціологи, завідувачі методичних кабінетів, заступники директорів шкіл із науково-методичної роботи, наукові консультанти з числа професійних учених-дослідників [7, с. 41].

Інноваційним підходом до розвитку творчого потенціалу вчителя є створення “творчої педагогічної майстерні”, пріоритетом якої стало створення, апробація, адаптація нових технологій навчання, виховання, управління.

Членами “творчої педагогічної майстерні” є педагоги, які за інтересами групуються в творчі динамічні групи. Їх члени можуть переходити з однієї групи в іншу для виконання наукових завдань, працювати одночасно в кількох групах.

Однією з важливих характеристик нового інноваційного спрямування є використання майстер-класу як форми розвитку творчого потенціалу вчителя під час підвищення його педагогічної кваліфікації на курсах вдосконалення вчителів [5, с. 217].

Характеризуючи майстер-клас, М. М. Поташник зауважує, що це вид професійного об'єднання в складі вчителя-майстра й групи вчителів-учнів.

Перевага майстер-класу над іншими формами професійного спілкування в тому, що: по-перше, ідея проведення майстер-класу спрямована на результативність роботи його “учнів” і практико- та компетентнісно-орієнтована; по-друге, майстер-клас – одна з інтерактивних форм професійної взаємодії педагогів, що вигідно виділяє її серед репродуктивних форм спілкування вчителів; по-третє, майстер-клас як форма розвитку творчого потенціалу слухачів курсів підвищення кваліфікації вчителів передбачає використання емпіричних методів: спостереження, вивчення документів і результатів діяльності вчителя-майстра, розробку дидактичних матеріалів для роботи у власній педагогічній діяльності [6, с. 3].

Упровадження в роботу для слухачів курсів підвищення кваліфікації вчителів експериментального спецкурсу “Педагогічні інновації: теорія і практика” зумовить підвищення в учителів рівня сформованості знань про творчі процеси та творчу діяльність, розвитку творчого потенціалу та створення мотивації до розвитку творчості в педагогічному процесі.

Висновки. Учитель не народжується новатором – він ним стає, працюючи над собою в соціумі, який потребує новаторських підходів до освітньої діяльності й створює для цього необхідні умови, які приводять до істинної творчості.

Список використаної літератури

1. Про загальну середню освіту : Закон України // Загальна середня освіта : збірник нормативно-правових документів. – Київ, 2003. – Ч. I. – 436 с.
2. Про освіту : Закон України // Загальна середня освіта : збірник нормативно-правових документів. – Київ, 2003. – Ч. I. – 436 с.

3. Про інноваційну діяльність : Закон України // Загальна середня освіта : збірник нормативно-правових документів. – Київ, 2003. – Ч. I. – 436 с.

4. Клепиков О. І. Основи творчої особи : навч. посіб. / О. І. Клепиков, І. Т. Кучерявий. – Київ : Вища шк., 1996. – 295 с.

5. Павленко Л. А. Майстер-клас – форма розвитку творчого потенціалу вчителя біології в системі післядипломної педагогічної освіти / Л. А. Павленко // Наукові записки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка., 2009. – Ч. 2. – Вип. 82. – Серія: Педагогічні науки. – 328 с.

6. Формы профессионального обучения педагогов: мастер-классы, технологические приемы / авт.-сост. Т. В. Хуртова. – Волгоград : Учитель, 2008. – 207 с.

7. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність / В. В. Химинець. – Тернопіль : Мандрівець, 2009. – 360 с.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2015.

Павленко Л. А. Особенности внедрения инновационных подходов к развитию творческого потенциала учителя в условиях нестабильности

В статье рассмотрены особенности внедрения инновационных подходов к развитию творческого потенциала учителя, его готовность к восприятию и усвоению новых педагогических технологий, их использование в учебно-воспитательном процессе в условиях нестабильности.

Актуальной является проблема модернизации отечественного образования (профессиональной подготовки и образования в течение всей жизни педагогических работников), которое происходит на фоне интенсивных социальных превращений.

Педагогическое творчество – это всегда поиск нового как для себя (поиск нестандартных решений педагогических задач), так и для других (создания новых оригинальных подходов, отдельных приемов, которые обогащают приобретенный педагогический опыт).

Ключевые слова: *творчество, творческий потенциал, педагогическая технология, инновационные подходы, инновационный процесс, педагогическая мастерская, мастер-класс, педагогическое творчество, новатор, новаторский подход.*

Pavlenko L. Features Introduction of Innovative Approaches to the Development of the Creative Potential of the Teacher in the Conditions of Instability

In the article the features of introduction of the innovative going are examined near development creative potential of teacher, his readiness to perception and mastering of new pedagogical technologies, their use in an process in the conditions of instability

Now the actual is become by the problem of modernization of domestic education (professional preparation and education during all life of pedagogical workers) which takes place on a background intensive social transformations.

Pedagogical creation – it always a search new, as on your own: an invention of non-standard decisions of pedagogical tasks is so for other: which reconstruct creations of new original approaches of separate receptions the known pedagogical experience.

A teacher does not give birth an innovator, he becomes them, working above itself in which needs innovative going near educational activity and creates for this purpose necessary terms which conduce to veritable creation.

Key words: *creation, creative potential, pedagogical technology, innovative approaches, innovative process, pedagogical workshop, master-class, pedagogical creation, innovator, innovative approach.*